

Motion till riksdagen

1987/88:A616

av Birger Hagård (m)

om tjänsteutmärkelser till statstjänstemän m. fl.

Enligt 1 § förordningen om utmärkelser "För nit och redlighet i rikets tjänst" av den 13 september 1979 (SFS 1979:829) tilldelas denna utmärkelse den som har visat nit och redlighet såsom anställd hos staten i minst 30 år. Om den anställda avgår med pension eller om det finns annan särskild anledning, kan utmärkelserna komma i fråga redan efter 25 års anställning. Med anledning av denna förordning har dels överbefälhavaren utfärdat anvisningar den 1 december 1981 (TFGnr 810115), dels statens arbetsgivarverk utfärdat föreskrifter för verkställigheten den 1 april 1980 (SAVFS 1980:1), som ersätter SPN medd. nr 12/1974 (Föreskrifter för tillämpning av K.M:s kungörelse 1974:225) och SAV cirkulär 1979 A 34 (Ändrade regeringsföreskrifter).

I SAVFS 1980:1 inhämtas följande definitioner beträffande anställning hos staten: "Kommunanställda lärare och andra icke-statliga arbetstagare med statligt reglerad avlönning (se bl. a. bilaga A till AST) omfattas inte av förordningen. Utanför förordningen faller också arbetstagare hos bolag som är statligt helägda, t. ex. Systembolaget och Aktiebolaget Svensk Bilprovning, och hos stiftelser, t. ex. Stiftelsen Statshälsan". Icke heller räknas statlig bisyssloanställning till godo, medan anställning hos riksdagen och dess myndigheter utgör anställning hos staten. Med pension avses såväl ålderspension som annan egenpension, t. ex. sjuk- eller förtidspension. Särskild anledning att kräva endast 25 års anställningstid får anses föreligga t. ex. då en anställd blir övertalig och av denna anledning sägs upp från sin anställning, om han därvid enligt trygghetsavtalet (SAV cirkulär A:31 1977) erhåller avgångsbidrag eller årlig ersättning.

För att tillgodoräkna tid för icke-statlig anställning i verksamhet som har blivit förstatligad, skall arbetstagaren i regel ha varit anställd i denna verksamhet vid tidpunkten för förstatligandet. Som exempel på förstatligad verksamhet nämnes det fr. o. m. den 1 januari 1965 förstatligade polis-, åklagar- och exekutionsväsendet – i 1974 års föreskrifter tillägges ytterligare vägväsendet, enskilda järnvägar, bussföretag, skeppsmätningen och Deccastationer.

Såsom redan nämnts i motion 1976/77:1273 finnes emellertid ingen konsekvens. Vissa personer som huvuddelen av sitt arbetsliv varit i exempelvis privat eller kommunal tjänst får denna statliga utmärkelse för att de kort tid före pensioneringen råkat "förstatligas", medan statliga trotjänare såsom

f. d. läroverkslärare och anställda inom mentalsjukvården blivit utan för att deras arbetsplatser kommunaliserats eller omvandlats till statliga aktiebolag.

Likartade förhållanden har rentav bagatelliserats såsom i en promemoria från statsrådsberedningen den 23 april 1968, s. 3: "En tjänsteman, som varken fått medalj eller orden, har väl i de flesta fall inte funnit detta särskilt stötande. Det har emellertid förekommit och förekommer alltjämt fall, då en tjänsteman i ordensmeriterande lönegrad velat få medalj men på grund av ovan redovisade praxis inte tilldelats sådan. Från verkshåll har också påtalats, att denna praxis leder till att en viss grupp tjänstemän blir uteslutna från att få något slag av hedersbevisning" (jfr motion 1985/86:A805).

Detta något nonchalanta – eller cyniska – uttalande bör jämföras med en passus i det särskilda yttrandet av föredraganden, dåvarande statsheraldikern Gunnar Scheffer, i statens heraldiska nämnds remissyttrande över promemorian "Ordnar och medaljer" (Ds Fi 1972:5) till finansdepartementet (Dnr 11/72 – Per 1/72): "Möjligheten att välja mellan medalj och guldur understyrker företeelsens tycke av löneförmån." – Den har rentav stundom betecknats såsom "tjänsteårskvitto", kan tilläggas.

Trots detta och de minst sagt liberala "kraven" på begreppen nit och redlighet – man behöver blott i stort sett ha skött sig oklanderligt men på intet sätt berömvärt (även påföljd för brott bedömes mildt i sammanhanget) – kan det förekomma, att t. ex. förtidspensionerad går miste om sin "intjänade" löneförmån för att förslag ej avgives ifrån anställningsmyndigheten, och något institut för överprövning finnes ej.

Vissa övergångsbestämmelser bör således införas, t. ex. att 25-årsregeln träder i tillämpning när vederbörande anställningsmyndighet kommunaliseras eller överföres till aktiebolags- eller stiftelseform. Det kan rentav ifrågasättas, huruvida icke den som vid det förutsedda dekoreringstillfället varit hälften eller två tredjedelar av 30-årstiden i statlig tjänst likväl skall vara berättigad till denna utmärkelse. En annan utväg vore att i samband med genomförandet av omorganisationen såsom en statens "avskedsgåva" överlämna silvermedalj "För nit och redlighet" eller att vid uppnådda 30 tjänsteår i stället tilldela den sällan brukade medaljen "För långvarig och trogen tjänst" i guld av femte storleken, en medalj som under perioden 1893–1961 endast tilldelades 12 personer – ej blott vissa statstjänstemän utan även bl. a. (1941) tre skogvaktare i enskild tjänst.

Denna medalj, tidigare under 1800-talet i regel förlänad i silver av åttonde storleken, skulle rentav kunna återupplivas för sådana anställda hos statliga bolag (motsv.) och kommuner som önskar erhålla en officiell medalj i stället för sedvanliga hedersgåvor. Det kan ses såsom en form av statlig "service" som icke i så fall behöver utsträckas till alternativformer. Att initiativet bör komma från staten i egenskap av arbetsgivare bör vara uttryck för en aktiv personalvård, helt oberoende av personalorganisationernas ställningstagande.

Mot. 1987/88
A616

Hemställan

Mot. 1987/88

Med hänvisning till vad som anförts hemställs

A616

att riksdagen hos regeringen begär förslag beträffande tjänsteutmärkelser till dels vissa f. d. statstjänstemän, dels vissa anställda i allmän tjänst.

Stockholm den 26 januari 1988

Birger Hagård (m)